

ELŐSZÓ.

A gyógyszerek hatás-mechanismusának megértéséhez feltétlenül szükséges azok szervezetben való viselkedésének, megoszlásának tanulmányozása, hatóhelyének megismerése. E célokra eddig túlnyomólag biológiai és kémiai vizsgáló módszerek voltak használatosak, melyek segítségével a gyógyszerek sorsát a szervezetben elég jól lehet kísérni; meg lehet állapítani, hogyan oszlik meg a gyógyszer az egyes szervek között, melyik szervben halmozódik fel, stb.; azonban ilyen módon arra a legfontosabb kérdésre, hogy egy bizonyos szervben belül melyik az a sejtfeleség, melyik az a mikroszkopos szöveti structura, amelyik a gyógyszert megköti: nem nyerhetünk felvilágosítást. Ezt csak szövettani mikroszkopi vizsgálattal érhetjük el és csakis akkor, hogyha a vizsgált hatóanyag festék, melynek színe a hatóhelyet megfesti, vagy pedig, ha olyan mikrochemiai reakcióval rendelkezünk, amely a hatóanyagnak a sejtben, a szövetstrukturákban való kimutatását lehetővé teszi.

Nem véletlen az, hogy Ehrlich Pál első tanulmányait a gyógyszerek megoszlásáról vitál-festékekkel végezte és ezekből szűrte le azokat az alapelveket, amelyek a későbbi korszakalkotó kutatásaira irányadók voltak. Nem véletlen, hogy az első chemotherapeuticus vizsgálatok is épen festékekkel végeztek, mert hiszen óriási előnyt, könnyítést jelent a kutatónak a vitál-festékekkel való dolgozás, amelyeknél egyszerű mikroszkopi vizsgálattal legtűzetesebben megfigyelheti hatóanyagának a sorsát, megoszlását a szervezetben s ezzel a hatás mechanizmusát kiderítheti.

A chemotherapiás kutatás azonban csakhamar rátért a nem festékjellegű vegyületek hatásának tanulmányozására is

és a legnevezetesebb chemotherapeutikumok, melyeket előállítani sikerült, történetesen épen ilyen szintelen, vagy alig színes anyagok sorából kerültek ki. Ezzel azonban elveszett az a biztos bázis, az a könnyű vizsgáló módszer, mely a vitál-festékekkel való dolgozásban annyira gyümölcsözőnek bizonyult.

Ez a magyarázata annak, hogy jóllehet már 17 év telt el a Salvarsan előállítása óta, mégis minden kutatás dacára, a Salvarsan és derivatumainak eloszlási és hatás-mechanismusa még mindig megoldatlan problema. Bár a magas tőkélyre emelt chemiai vizsgálatok bizonyos mértékig kiderítették a Salvarsannak a szervezetben való megoszlását, sorsát, kiürülését, stb., mégis ezek a viszonylag durva módszerek a Salvarsan megoszlásának finomabb körülményeire felvilágosítást nem adhatnak.

Ennek a hiánynak pótlására már többen próbálkoztak a Salvarsan histochemiai kimutatásával. Sikertelenül!

Ez a füzet megoldja ezt az egész chemotherapiiai kutatásra nagy horderejű feladatot, mert ifjú Jancsó Miklósnak sikerült elsőízben olyan módszert kidolgoznia, mellyel a Salvarsan a szövetekben, sejtekben kimutatható, mikrosköppel felismerhető. Ennek a módszernek birtokában, négy dolgozat keretében, máris egy sereg olyan problémát old meg, melyekkel szemben eddig tehetetlenül álltunk; ezzel a módszerrel a Salvarsan hatás-mechanismusára olyan fényt vetett, mely az ezen kérdésben uralkodó nagy sötétségnek felderítését a leg-hathatósabban elősegíti. Kideríti azokat a vegyi, szerkezetbeli sajátságokat és fizikochemiai tulajdonságokat, melyek az arsenobenzolok szervezetben való viselkedését, megoszlását, sorsát megszabják. A sokat vitatott heveny méreghatások (salvarsan-shock) okait egyenesen szemünk elé tárja. Rámutat azokra a körülményekre, amelyek a toxicitásbeli különbségeket megmagyarázzák és egyben a toxicitást csökkentő anyagok védő szerepének mibenlétét is megmagyarázza; fényt derít a reticuloendothel-nek és anyagfaló működésének szerepére a Salvarsan chemotherapeutikus hatásában; stb.

Kétségtelen, hogy ez a módszer a Salvarsan kutatásoknak egészen új, tág területét nyitja meg, mely még nagyon sok értékes gyümölcsöt fog teremni.

A Természettudományi Kongresszus munkálataiban 2 év előtt rámutattam arra, hogy hazánkban chemotherapeutikus kutatások alig folynak. Úgy érzem, hogy ez a füzet a magyar tudománynak méltó székfoglalójúl tekinthető, amely azt biztató siker reményében vezeti be a chemotherapeutikus kutatások tereén is a kultur nemzetek munkájába, versenyébe.

Szeged, 1928. márc. 1.

Dr. Issekutz Béla.
egyet. ny. r. tanár.